

Klasa: 610-02/11-01/01

Urbroj: 5030104-11-2

Zagreb, 13. siječnja 2011.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog odluke o proglašenju 2011. godine "Godinom Ruđera Boškovića" u Republici Hrvatskoj

Na temelju članka 129. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, br. 71/2000, 129/2000, 117/2001, 6/2002 – pročišćeni tekst, 41/2002, 91/2003, 58/2004, 69/2007, 39/2008 i 86/2008), Vlada Republike Hrvatske podnosi Prijedlog odluke o proglašenju 2011. godine "Godinom Ruđera Boškovića" u Republici Hrvatskoj.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila dr. sc. Radovana Fuchsa, ministra znanosti, obrazovanja i športa, dr. sc. Ivanu Mrkonjić, državnu tajnicu u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa i dr. sc. Hrvoja Meštrića, ravnatelja u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

PREDSJEDNICA

Jadranka Kosor, dipl. iur.

**PRIJEDLOG ODLUKE O PROGLAŠENJU 2011. GODINE
"GODINOM RUĐERA BOŠKOVIĆA"
U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Prijedlog

Na temelju članka 80. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 8/98 – pročišćeni tekst, 113/2000, 124/2000 – pročišćeni tekst, 28/2001, 41/2001 – pročišćeni tekst, 55/2001 – ispravak, 76/2010 i 85/2010 – pročišćeni tekst), Hrvatski sabor je na sjednici održanoj _____ godine donio

ODLUKU**o proglašenju 2011. godine "Godinom Ruđera Boškovića"
u Republici Hrvatskoj****I.**

U povodu 300. godišnjice rođenja Ruđera Boškovića, godina 2011. proglašava se "Godinom Ruđera Boškovića" u Republici Hrvatskoj.

II.

Za utvrđivanje programa obilježavanja "Godine Ruđera Boškovića" te njegovu pripremu i provođenje, osnovat će se Organizacijski odbor u koji će se imenovati predstavnici Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstva kulture, te predstavnici znanstvenih i kulturnih organizacija i ostalih institucija u Republici Hrvatskoj.

Odluku o osnivanju i imenovanju članova Organizacijskog odbora donosi Vlada Republike Hrvatske.

III.

Hrvatski sabor, Predsjednik Republike Hrvatske i Vlada Republike Hrvatske bit će pokrovitelji svih događanja kojima će se obilježiti "Godina Ruđera Boškovića".

IV.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Akademija tehničkih znanosti Hrvatske zadužuju se za operativnu provedbu programa kojima će se obilježiti "Godina Ruđera Boškovića".

V.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE

U 2011. godini navršava se 300. godišnjica rođenja hrvatskog fizičara, matematičara, astronoma, geodeta, inženjera, pjesnika, filozofa i diplomata Ruđera Boškovića.

Ruđer Bošković ubraja se među najistaknutije svjetske znanstvenike svoga vremena. Rođen je u Dubrovniku, gdje je stekao i osnovno obrazovanje, nakon čega odlazi u Rim, gdje stupa u isusovački Collegium Romanum. Po svršenom studiju teologije zaređen je u svećenika i stupa u isusovački red. 1740. godine postaje profesor matematike.

Ruđer Bošković se bavio mnogim matematičkim problemima, beskonačno malim veličinama, logaritmima negativnih brojeva, problemom tijela maksimalne atrakcije itd. U svojoj knjizi *Elementa matheseos universae* daje znatan broj teorema iz trigonometrije, prvi izvodi četiri osnovne diferencijalne formule sferne trigonometrije, kao i oskulatorni krug. U raspravi *De aestu maris* (1747.), prvi među matematičarima govori o neuklidskoj geometriji, u kojoj se s krivuljama radi isto kao i s pravcima, te predlaže geometriju s tri i više prostornih i jednom vremenskom veličinom, koja se danas i upotrebljava.

Bavio se i astronomijom i objavio pet knjiga pod nazivom *Opera pertinentia ad opticam et astronomiam*. U njima izlaže svoju teoriju o aberaciji svjetlosti te, kao i Einstein, smatra brzinu svjetlosti konstantnom. Po njemu je sve relativno, kako prostor tako i vrijeme. Ispitujući krivulju astronomske refrakcije, prvi određuje visinu troposfere. Iz tri opažanja Sunčevih pjega određuje rotaciju Sunca i njegov promjer, izvodi jednadžbu šestog stupnja za kretanje kometa, koju su kasnije prihvatili Olbers, Langrange, Opolcer i Wilkens. Zamišlja zvijezde kao veća ili manja sunca. Zvezdarnica u Breri blizu Milana, za koju je izradio planove, bila je najmodernija u to doba. Osnovao je praktičnu astronomiju, prvi ukazao na potrebu ispitivanja grešaka mjernih instrumenata i dao formulu za ispravke grešaka.

U geodeziji, Ruđer Bošković je iznio ideju o geoidu kao obliku Zemlje. U knjizi *De litteraria expeditione per pontificiam ditione ad dimentendos meridiani gradus et corrigendam mappam geographicam, iussu et auspiciis Benedicti XIV*, prvi obraća pažnju na skretanja vertikalna, što je po njemu posljedica nerazmjerne raspodjele masa na površini Zemlje. U tu je svrhu, zajedno s Christopherom Maireom, izveo mjerenje meridijanskog luka između Rima i Riminija i razvio mrežu trokuta s dvjema geodetskim osnovicama kod Rima i Riminija. Knjiga je prevedena i na francuski 1770. godine.

U optici je poznat po instrumentima kao što je prizma s promjenljivim kutom i kružni mikrometar.

U djelu *Theoria philosophiae naturalis redacta ad unicum legem virium in natura existentium*, objavljenom u Beču, iznosi da je sve materija i kretanje. Po njemu je materija sastavljena od istih čimbenika, samo je različiti zakoni čine različitom. Bohrov model atoma je izravan potomak Boškovićeva modela atoma. On uvodi zakon sila, koje su odbojne na malim međuelektronskim udaljenostima, a privlačne na velikim udaljenostima, što kasnije dalje razvija Michael Faraday. Atom svodi na središnju točku oko koje se šire oblaci privlačno-odbojnih sila (*Boškovićeva polje*).

Bošković se, iako svećenik, zalagao za Kopernikov sustav. Bio je vrlo ugledna ličnost svoga vremena. Ruska akademija znanosti ga prima za člana u Sankt Petersburgu. Francuska ga je 1773., kada je ukinut isusovački red, imenovala ravnateljem optike za mornaricu. Bio je poznat i kao inženjer, pjesnik i diplomat. Kao inženjer, na zahtjev pape Benedikta XIV. napravio je planove za popravak apsida i kupola Crkve svetog Petra u Rimu i radio na isušivanju močvara u Italiji. Kao diplomat odlazi u London kako bi ublažio sumnje Velike Britanije da Dubrovnik pruža usluge Francuskoj i na taj način krši svoju neutralnost. Tada biva i primljen u londonski Royal Society.

Ruđer Bošković je umro 13. veljače 1787. godine u Milanu. Pokopan je u Crkvi sv. Maria Podone.

Polazeći od izloženoga, Vlada Republike Hrvatske smatra da 300. godišnjicu rođenja Ruđera Boškovića treba obilježiti na dostojan i prikladan način.

Stoga, Vlada Republike Hrvatske predlaže Hrvatskom saboru da 2011. godinu proglasi "Godinom Ruđera Boškovića" u Republici Hrvatskoj. Također, predlaže se da Vlada Republike Hrvatske osnuje Organizacijski odbor koji će pripremiti program obilježavanja "Godine Ruđera Boškovića", te da Hrvatski sabor, Predsjednik Republike Hrvatske i Vlada Republike Hrvatske budu pokrovitelji svih događanja kojima će se obilježiti "Godina Ruđera Boškovića". Za operativnu provedbu programa predlaže se zadužiti Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Akademiju tehničkih znanosti Hrvatske.